

Eesti kool on eesti keele kodu

Meie lapsed ei tohi olla vale lõimumispoliitika tööriistad. Eesti kool peab jääma eestikeelseks ja eestimeelseks. Nõuame eesti keele- ja kultuuriruumi kaitset seaduses! Eesti laste ja õpetajate diskrimineerimine peab lõppema. Toeta algatust- Eesti kool on eesti keele kodu.

Pöördumine Eesti Vabariigi Riigikogu poole

Eesti Vabariigi põhiseaduse preambul sätestab, et Eesti riik on loodud „kindlustama ja arendama riiki, mis peab tagama **eesti rahvuse, keele ja kultuuri säilimise läbi aegade.**“ Selle eesmärgi saavutamise eeldab, et riik tagab igale eesti lapsele õiguse **õppida eestikeelses õppekeskkonnas, kus austatakse ja edendatakse eesti keelt ning kultuuri.**

Praegu puudub põhikooli- ja gümnaasiumiseaduses ning alushariduse seaduses konkreetne kohustus, mis tagaks eesti lapsele õiguse **eestikeelse keelekeskkonnaga klassi/rühma.** Selline lünk seab **ohtu põhiseaduse preambuli täitmise** ning avab ukse olukorrale, kus eesti keele ja rahvuskultuuri säilitamise asemel pannakse rõhku universaalsele riigiidentiteedi kujundamisele, mis ei arvesta põhirahvuse eripärasid ega õigusi.

Põhjendus ja probleemid

Eesti rahvuse ja kultuuri säilitamiseks on hädavajalik tagada igale eesti lapsele võimalus õppida eestikeelses keele- ja kultuuriruumis, kus kõik õpetajad valdavad eesti keelt emakeele tasemel (C2). Eestikeelne haridus ei ole lihtsalt tehniline õpetamisviis, vaid **rahvuskultuuri ja identiteedi edasiandmise peamine vahend.**

Hetkel praktiseeritav koolikohtade määramise kord, eriti suuremates linnades nagu Tallinn ja Ida-Virumaa, viib sageli olukorraneni, kus integreerimatu osakaal muu emakeelega lapsed määratakse eestikeelsetesse koolidesse, kus õpetajate ja laste arvuline koosseis ei võimalda enam luua eestikeelset õpikeskkonda. Selline olukord tekitab kultuurilise katkestuse **ja seab ohtu eesti rahvuskultuuri ja rahvuse säilimise.**

Muulaste keeleõpe ja integratsioon ei saa toimuda **põhiseaduse vastaselt ja eestikeelsete laste kultuuriidentiteedi ning keele arvel**, sest pole piiratud keelt halvasti oskavate õpilaste osakaalu integreerimist võimaldava piirini (mitte üle 10%)

Eesti lapsed ei pea olema lõimumispoliitika katsejänesed ega keelekümluse praktikum. Neil on põhiseaduslik õigus kasvada ja õppida vabas Eestis eestikeelses keele- ja kultuurikeskkonnas.

Keeleoskusetate laste paigutamine eestikeelsetesse klassidesse on tekitanud mitmeid probleeme, sealhulgas:

- Õppekeskkonna langus: õpetajad ei saa piisavalt keskenduda eestikeelsele õpetamisele;
- Eesti emakeelega laste keele- ja kultuurilise arengu pidurdumine;
- Kultuurilise identiteedi kadumine eestikeelsetes koolides;
- Koolide keelekeskkonna venestamine.

Samuti harrastatakse ebavõrset, rahvuspõhist ja eesti lapsi diskrimineerivat kohtlemist – kui muulaste umbkeelseid lapsi suunatakse ka eesti koolidesse, siis venekeelsetel on lausa eraldi "oma" koolid – Haabersti Vene Gümnaasium, Tallinna Õismäe Vene Lütseum, Lasnamäe Vene Gümnaasium, lisaks üleminekukoolid. Samas puuduvad põliselanike jaoks eraldi koolid, nagu näiteks Tallinna Humanitaargümnaasiumi või Tallinna Tõnismäe Reaalkool. **See on otsene rahvuse ja keele alusel eesti laste diskrimineerimine**, kuna riik võimaldab vene rahvusest laste jaoks eraldi koolid ja keelekeskkonna, samal ajal kui eesti rahvusest lastel puudub käpardliku reformi tulemusel **võrdne võimalus õppida üksnes eestikeelses ja eestimeelses koolikeskkonnas**, mis on vastuolus põhiseaduse § 12-ga.

Lisaks Tallinna linnavalitsuse plaan suunata eestikeelsed lapsed üleminekukoolidesse on otseses vastuolus põhiseaduse preambuliga ning seab ohtu eestlaste õiguse õppida oma keeles ja kultuuriruumis.

Õiguslikud viited

Keeleseadus:

§ 1. Seaduse eesmärk on **arendada, säilitada ja kaitsta eesti keelt** ning tagada **eesti keele kasutamine peamise suhtluskeelena** kõikides avaliku elu valdkondades.

Eesti Vabariigi põhiseadus:

§ 6: Eesti riigikeel on eesti keel, mis tähendab, et riigil on kohustus tagada riigikeele püsimine ja **areng** kõigis avaliku elu valdkondades, sealhulgas hariduses.

§ 10: Põhiseaduses nimetatud õigused ja vabadused ei välista teiste õiguste olemasolu, mis tulenevad põhiseaduse vaimust ja demokraatliku ning inimvääriskuse põhimõtetest. **See tähendab, et riigil on õigus ja kohustus luua lisagarantiisid, mis toetavad rahvuskeele ja kultuuri säilimist.**

§ 12: Kõik on seaduse ees võrdsed. Kedagi ei tohi diskrimineerida rahvuse, rassi, nahavärvuse, soo, keele ega muu sellise tunnuse alusel.

§ 49: *“Igaühel on õigus säilitada oma rahvuskuuluvus.”* See tähendab, et **ka eesti rahvusest lapsel on õigus, et tema identiteet ja keelekeskkond säiliks ning teda ei assimileeritaks vene kultuuriruumi**, mis sageli kaasneb, kui koolikeskkonnas domineerib vene keel ja kombed, nagu aina rohkemates eesti lasteaedades ja koolides.

ÜRO põlisrahvaste õiguste deklaratsioon: Artikkel 14 (1): „Põlisrahvastel on õigus luua ja kontrollida haridussüsteeme ja -haridusasutusi, mis pakuvad haridust nende emakeeles ja vastavad nende kultuurilistele meetoditele.“

Kuna dekoloniseerimine Eestis jäi kahjuks läbi viimata ja Euroopa riikidega võrreldes anomaalselt suur võõrpäritolu asurkond püsib edasi, on õigustatud tugevdada eesti keele ja kultuuri kaitset rahvusvahelise põlisrahvaste õiguste kaudu. ÜRO põlisrahvaste õiguste deklaratsiooni (2007) kohaselt on põlisrahvastel õigus haridusele oma keeles ja kultuurilises keskkonnas – see hõlmab ka igapäevast koolielu, mitte üksnes formaalset õppetööd. Paraku on olukord paljudes eesti koolides selline, kus kuigi õpe toimub eesti keeles, domineerib vahetundides ja suhtluskeskkonnas vene keel, mistõttu eesti lapsel puudub tegelik eestikeelne ja eestimeelne kasvukeskkond. Seetõttu on rahvusvaheliselt õigustatud kehtestada meetmed, mis tagavad eesti lastele nende õiguse kasvada ja õppida eesti koolis eesti kultuuri- ja keeleruumis.

ÜRO lapse õiguste konventsioon:

Artikkel 8: „Osalisriigid kohustuvad austama lapse õigust säilitada oma seadusega tunnustatud identiteet, sealhulgas kodakondsus, nimi ja perekondlikud suhted...” See artikkel kinnitab, et eesti lastel on õigus oma rahvuse ja kultuuri säilitamisele. Eesti lastel on õigus säilitada oma eestikeelne identiteet, elada ja õppida sellises keele- ja kultuurikeskkonnas, mis toetab tema rahvuskultuuri. Riigil on rahvusvaheline kohustus mitte viia läbi hariduskorraldust, mis assimileerib eesti lapsi teise kultuuriruumi ja sunnib neid venekeelsesse keelekeskkonda või muudab nende identiteedi osaliselt või täielikult võõraks.

Artikkel 29: „Lapse haridus on suunatud ... austuse kasvatamisele lapse vanemate, tema oma kultuuriidentiteedi, keele ja väärtuste ... vastu.” See artikkel kinnitab, et igal rahvusel ja kultuuril on õigus oma keele- ja väärtusruumi säilitamisele hariduse kaudu. Eesti kontekstis tähendab see, et haridus peab toetama eesti lapse kultuurilist identiteeti – tema keelt, rahvust ja vanemate väärtusi. Eesti lapsel on rahvusvahelise õiguse kohaselt õigus õppida sellises koolikeskkonnas, mis toetab ja edasi kannab eesti kultuuri, mitte ei alluta teda võõrale keelele ega kultuurile. Riigil on kohustus kujundada hariduskeskkond, kus eesti lapsed saavad kasvada

eestikeelses ja eestimeelses ruumis, mitte venestunud või segakeelses keskkonnas, mis ohustab rahvuslikku järjepidevust ja kultuurilist eneseteadvust.

Et peatada eesti lasteaedade ja koolide muutumine **muulaste keeltekeelideks ja eestikeelse keelekeskkonna muutumine venekeelseks ning peatada eesti laste hariduse kvaliteedi langus, on vältimatult vajalik:**

1. **Eesti kooli astumiseks on vajalik sooritada eesti keele test**, et ebapiisava keeleoskusega ja täiesti keeleoskamatud **ei saaks eesti klasside õppetaset alla tuua** ja kulutada aineõpetajate aega keele õpetamisele, mis ei ole aineõpetajate töö ja milleks aineõpetajal pole kohustust. Eesti keele õpetamine võõrkeelena toimub hoopis **teistsuguse metoodikaga** kui emakeele õpetamine.

Näiteks Saksamaal – liberaalse maailma integratsioonipoliitika lipulaevas – on Berliinis juba üle kümne aasta kasutusel haridusmudel, kus kohaliku kooli vastuvõtt sõltub saksa keele tasemetestist, et säilitada koolikeskkonna saksakeelsus ja kvaliteetne õppekeskkond, mida peetakse seal õiguspäraseks ega käsitleta diskrimineerimisena.

2. **Kehtestada eesti koolides 10% muukeelsete õpilaste osakaalu piirmäär** – see on praktikas tõestatud osakaal, mida saab integreerida. Samuti **tagab see eesti lastele nende õiguse eestikeelsele keele- ja kultuurikeskkonnale ning parimale võimalikule hariduse kvaliteedile**, mis on iga eesti lapse kui eesti kultuurikandja õigus.

Rahvusvahelised uuringud kinnitavad, et **klassi õppeedukus on otses seoses muulaste osakaaluga**. Näiteks Soome koolide õppimistulemused on alla käinud ja suur osa sellest probleemist on seotud muulastest (S2) õpilastega, kes ei räägi soome keelt emakeelena.[1]

Gould jt (2009) uuring Iisraelis näitas, et **iga 10% muukeelsete õpilaste osakaalu tõus vähendab emakeelsete laste lõpueksamite tulemusi 2,8% võrra** – eriti madala sotsiaalmajandusliku taustaga laste seas. Arvestades sarnasust Eesti ja Iisraeli vene emakeelega elanikkonna vahel, on tulemused asjakohased ka Eesti kontekstis.[2]

Keelekeskkonna kaitse ja rahvusvaheline praktika

Koolikeel ei tähenda üksnes õppetundide keelt, vaid ka vahetunde, kooliruumi, suhtluskultuuri ja sotsiaalset keskkonda, kus laps kasvab ja arendab oma identiteeti. Kui eesti koolis on venekeelseid õpilasi üle kriitilise piiri (10%), kujuneb keele- ja kultuurikeskkond venekeelseks. Selle tulemusel **kaotab eesti laps põhiseadusliku õiguse eestikeelsele haridusele mitte formaalselt, vaid sisuliselt – tema keelekeskkond on venekeelne**. Selline olukord on vastuolus põhiseaduse preambuliga ning § 6 riigi kohustusega tagada riigikeele areng.

Rahvusvahelises hariduspoliitikas on **keelekvoodid ja keeleoskuse nõuded** tavapärased vahendid, millega tagatakse riigikeele säilimine ja kohalike laste õigus kvaliteetsele haridusele. Näiteks Itaalias on tavapraktikana klassis võõrkeelsete laste osakaal kvoodiga piiratud, et hoida õppekeeleks itaalia keele domineeriv roll – seda ei käsitleta diskrimineerimisena, vaid hariduse ja sidusa koolikeskkonna kaitsemeetmena. Saksamaal tehakse lastel enne kooli keeleoskuse testid ja vähese saksa keele oskusega õpilased suunatakse eraldi keeleõppeklassidesse: sarnane süsteem kehtib ka Prantsusmaal ja Austrias. Québecis (Kanada) on seaduslikult piiratud ingliskeelsete koolide kättesaadavus, et kaitsta prantsuse keele püsimist. Hollandis viiakse uussisserändajad esmalt intensiivsele keeleõppele ja välditakse olukordi, kus koolid muutuksid keeleliselt getostunuks. Kõigi nende riikide praktika kinnitab, et hariduse korraldamine keelekvootide ja keelelise ettevalmistuse kaudu ei ole tegemist “diskrimineerimisega” nagu väidab ekslikult **tagurlik ja venemeelne haridusminister Kristina Kallas – see on õiguspärane meede kohalike laste õiguste, keelekeskkonna ja kultuuri kaitseks.**

Samuti rõhutab **Euroopa Inimõiguste Kohus** (nt *Valiullina jt vs Läti*, 2023), et **riižil on õigus kehtestada hariduses piiranguid ja reegleid, mis tagavad riigikeele ja kultuuri kaitse** – ka juhul, kui see ei puuduta otseselt õppekeelt, vaid koolikeskkonda laiemalt.

Sellest tulenevalt on 10% muukeelsete laste osakaalu piirang vajalik ja proportsionaalne meede, et tagada eesti kooli eestikeelne keele- ja kultuurikeskkond – mitte üksnes paberil, vaid päriselus.

3. Kooli hoolekogul on õigus kehtestada eesti kooli territooriumil, kus on eesti emakeelega õpilased, suhtluskeeleks riigikeel. Omavaheline suhtluskeel peab eesti koolis olema eesti keel, kuna eesti koolides õpivad eesti lapsed, kellel on õigus eestikeelsele keelekeskkonnale eesti koolis, mis on eesti keele kodu. Eestikeelne suhtlus eesti koolis on elementaarne viis näidata lugupidamist eesti keele kui riigikeele ja eestikeelsete õpilaste vastu, kes ei pea oskama vene keelt ega peaks olema eesti koolis olukorras, kus neid saaks nende selja taga vene keeles taga rääkida või alandada.“

Näiteks Euroopa kantsis, Belgias on hollandi ehk flaami ja prantsuse keelsed koolid: igas koolis kehtib vastava kogukonna **ükskeelne keskkond: hollandikeelses koolis tohib koolipäeva jooksul suhelda vaid hollandi keeles ning prantsuskeelses koolis prantsuse keeles.** Seda kinnitab ka asjaolu, et **Brüsseli flaamikeelsetes koolides on reeglina vahetundides keelatud teiste keelte pruukimine** – õpilasi **julgustatakse ka omavahel mänguhoovis hollandi keelt rääkima** rõhutas haridusminister Ben Weyts 2023. aasta sügisel enne kooliaasta algust, et **õpilased peaksid koolis – nii tunnis kui ka vahetunnis – rääkima ainult hollandi keelt**, sest “peame andma selge sõnumi, et hollandi keel on koolis ainus õppekeel” Weyts tegi isegi ettepaneku täiendada koolide siseeeskirju selliselt, et **kooliterritooriumil on muude keelte kasutamine keelatud ja**

hollandi keel oleks ainus suhtlusvahend nii klassiruumis, koolikoridoris kui ka mänguväljakul.

Selline “**ainult hollandi keele**” reegel on Flandrias olnud tuntud praktika varemgi. Näiteks on **paljudes flaami koolides riputatud seinale sildid kirjaga “Hier spreken we Nederlands” (“Siin räägime hollandi keelt”)**, et tuletada õpilastele meelde kooli keelepoliitikat

Eestis üleminekukoolides ja keelekümbluskoolides otsustavad kooli juhtkond ja vanematekogu, millises keeles räägitakse vahetundides. Üleminekukoolid ja keelekümbluskoolid on need koolid, kus muulased saavad viibida oma emakeelses keelekeskkonnas, kui kooli juhtkond nii otsustab. Vabas Eestis vene keel ei pea rōkkuma eesti kooli sööklas ja staadionil.

Keel kui identiteedi alus: Eesti rahvuse õigusliku alusena on tunnistatud emakeelt («*rahvuse, keele ja kultuuri säilitamine*»). Hariduskeskkond peegeldab palju rahvuslikku identiteeti: venekeelne keele- ja kultuurikeskkond eesti koolis takistab eesti keele ja kultuurikandjatel eesti identiteedi omandamist. **Riigi ülesanne on enese säilimise huvides pakkuda eesti lastele koolikeskkond, kus eesti keel ja kultuur on normiks.** Keeleseaduse § 1 ütleb selgelt, et seaduse eesmärk on „*arendada, säilitada ja kaitsta eesti keelt ning tagada eesti keele kasutamise peamise suhtluskeelena kõikides avaliku elu valdkondades*”. See seadus väljendab **riigi kohustust hoida eestikeelset keeleruumi, sh hariduses.**

Mitme riigi kohtupraktikas on tunnistatud, et riik võib oma kultuurilise sidususe huvides piirata teise keelerühma mõju ülekaalu (nt Läti juhtum või Kanada valik Québecis)

4. Eesti emakeelega rühma kõik õpetajad ja personal peavad valdama eesti keelt emakeele tasemel (C2).

[1] (https://www.is.fi/kotimaa/art-2000009406197.html?fbclid=IwY2xjawJ1oUFleHRuA2FlbQIxMABicmlkETA4UWg3d1RtNzUwcVVDOW5zAR4UGJcgQXYV0JfqJHFv330r4SfN18RFd3FWIiaJHgLeLEHG7VOGIJ_CVxYrvw_aem_xVh5mwk3yD2DEWz_rfmBtQ)

[2] https://www.nber.org/system/files/working_papers/w10844/w10844.pdf?utm_source=PANTHEON_STRIPPED

Palume Riigikogul algatada põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse ning alushariduse seaduse muutmine, et tagada eesti keele ja kultuuri säilimine läbi aegade ning täita põhiseadusest ja rahvusvahelistest lepingutest tulenevaid kohustusi. Tuletame meelde, et Riigikogu liikmetel on põhiseaduslik vastutus hoida eesti keelt ja kultuuriidentiteeti. Eesti lapsed väärivad võimalust õppida eestikeelses keelekeskkonnas ja kultuuriruumis, mis on neile loomulik ja toetab nende rahvusliku identiteedi kujunemist.

Eesti kool on eesti keele kodu

www.eestikool.eu

info@eestikool.eu